



TÓTH CSABA (1959) Vasszecsény

TÓTH CSABA

Shakespeare reneszánsza

Ughy Miklós munkáiról

A cím többértelműségét máris szeretném leszűkíteni: ebben az írásban a reneszánsz kori shakespeare-i színház Ughy Miklós általi képi megjelenítését szeretném bemutatni. Nincs ugyanis a kortárs magyar képzőművészetben még egy olyan alkotó, aki ennyire látványosan és élményszerűen idézi meg Shakespeare színműveinek, drámáinak világát.

Ughy Miklós 1968-ban született Marosvásárhelyen. Már az elemi iskola 5. osztályától képzőművészeti szakon tanult. 1987-ben érettségizett a marosvásárhelyi Képzőművészeti Líceum grafika szakán. 1990-ig egy festődeben dolgozott, majd szüleivel együtt áttelepült Magyarországra. 1991–95 között a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola hallgatója. Itt a legnagyobb hatással Kisléghi Nagy Ádám volt rá, aki ezekben az években alakította ki saját, Caravaggio által inspirált radikális tradicionalista *tenebrosi-s* festészetét.¹ Kisléghi rekonstruálta tanítványai számára Caravaggio pincefény-megvilágításait, úgy, hogy a műterem ablakait szinte teljesen besötétítette, a fényt csak egy kis nyíláson engedve be, ahová beállította modelljeit. (Kisléghi mindig modell után dolgozott, nagy, többalakos kompozícióit is modellek beállításával alkotta meg, amelyek emiatt szinte már színpadi élőképeknek hatnak.) Ez a színpadias dramaturgia az, ami a fiatal Ughy Miklósról oly nagy hatással volt (*Sumér zenészek*, 1994).

Ez azonban csak az érem egyik oldala, ugyanis édesapja, Ughy István festészetében a jelene-tekre bontott dramaturgia talán még nagyobb példaképet jelentett számára, különösen korai műveiben.² Ughy Miklós már főiskolai éveiben is sajátos jelenetfestővé vált, azonban e képei még az erdélyi gyermekkor világából táplálkoztak. A család, a ház, az udvar, a kert, a háziállatok mágikus emlékei kelnek életre ezekben a fiatalkori műveiben.

Egy mondat erejéig visszatérve Kisléghi beállításaira, modellhasználatára, ő mindig korhű ruhákba öltöztette be modelljeit, tehát ha Ughy Miklós kosztümös jeleneteit látjuk, bizonyos előképet ebben is találhatunk.

Ezek azonban önmagukban kevés támpontot jelenthetnek számunkra, ha Ughy Miklós végtelenül egyéni és eredeti látásmódját kutatjuk. Ezekből még nem születnének meg e remekműgyanus kompozíciók, mitikus víziók. A *vízió* kifejezést használok, mert ha egyben látjuk Ughy Miklós nagyméretű festményeit és grafikáit, valóban szinte filmként vagy kamaraszínházként elevenednek meg elbeszél, táblaképpé komponált szimbolista erejű történetei (*Waou*, 2000; *Jeanne d'Arc*, 2002; *Bólé*, 2002; *Bukott Madonna 1–2.*, 2004; *Akvárium*, 2005; *Mignon*, 2005; *Méregpohár*, 2005; *Bleu bla*, 2006; *Go West*, 2006; *Pandora*, 2006; *Babkirály*, 2007; *Gergelytánc*, 2007; *Pasqua*, 2007; *A fősvény halála, Ördögfiing, Rex*, 2016; *Turpi*, 2016; *Babkirály*, 2017).

Kamaraszínházat említettem, mivel a jelenetek szereplőinek arckifejezései hihetetlenül átéltek, az arcok megmunkálásai pedig a középkori és a preraffaelita festőket idézik. „...szereti utólag, akár hetekig tökéletesíteni alkotásait... szereti a kubistákat, a gótikát, a kora reneszánszot, a francia avantgárdot. Példaképei közül Pieter Brueghel és Hieronymus Bosch emelte ki.”³

Azonban gyökeres eltérés is megfigyelhető Kisléghi Nagy Ádám és Ughy Miklós festészete közt. Amint már említettem, Kisléghi radikális tradicionalista, ami annyit jelent, hogy a modernizmus minden formáját elveti (pályája elején még élt azokkal), Ughy Miklós viszont, mint a fenti idézet is utalt rá, a kubizmushoz és Picassóhoz erősen kötődik. Épp ez a különlegessége képi világának, hogy egyszerre gótikus- és reneszánsz-szerű, és egyben kubisztikus és szürreális ez a világ. Mindemellett középkorian expresszív, mint Ernst Barlach, aki grafikával is foglalkozott. Hozzá köthetők Ughy Miklós kisméretű, sokszorosított grafikái, ami már szombathelyi korszakának is egyik jellemzője volt. „Elsősorban festéssel foglalkozom, de szívesen készítek nagyméretű szénrajzokat, valamint kisebb grafikákat is.”⁴

Ughy Miklós festményeinek reneszánsz miliói azonban nemcsak megjelenésükben emlékeztetnek a shakespeare-i színházra, hanem álarcjellegükkel is, hiszen mindezzel eltakarja a jelent, az áldatlan és hálátlan kort, amiben él. Így lesznek művei múltparadigmák, amikkel szinte menekül e két-

ségbejítő sorstalanságból. Kosztümös drámai jelenti mind a jelenről szóló, exhibicionista énünk hiábavalóságairól és reménytelenségéről. „Az elszemélytelenedő világban az emberi kapcsolatok maradványait próbálom keresni...”⁵

Ez a festészet groteszk jellege ellenére küldetésszerűen humanista és emberközpon-
tú, szomorú és melankolikus. A remény csak a művész megszállottságában érhető tetten,
belső kényszertől vezérelve, minden anyagi haszon nélkül festi és rajzolja nagyméretű kompozí-
cióit, mágikus hatású vízióit. Gyakran ugyanannak a képi gondolatnak elkészíti festmény és szénrajz
változatát, ugyanazzal a címmel (*Me mo ri*, 2004; *Bukott Madonna*, 2004; *Akvárium*, 2005; *Babkirály*,
2007).

Legújabb művein (ezek többnyire akvarellek) monumentális tájképi háttérrel nyit jelenetei mögé,
ez a tájképi háttér transzcendens régiókba emeli festészetét (*Hegy*, 2017; *Kozmikus táj*, 2017; *Tordai
hasadék*, 2017).

A művész mindennapjaiban tanárként egzisztál Pápán, kevés szabad idejében viszont szenvedé-
lyének él. „Mióta tanítok, azóta főleg csak nyári szünetekben alkotok.”⁶ A magyar vidék rejtélyei
közé tartozik ő is. Kultúránk archaikus rétegeiből táplálkozik,⁷ fotoszintetizál, mint a növények, élte-
tő erővé alakítja magában e szellemi örökséget, miközben egyesíti azt átélt élményeivel, megélt ta-
pasztalataival. Festészetét nem egyszerűen a szekularizált ember valláspótléka, katarzist idéző elő a
nézőben, szellemi kalandra hív, és lelki táplálékká válik.

JEGYZETEK

¹ *tenebrosi* (olasz): árnyékosok, a Caravaggio-iskolához tartozó olasz festőket nevezik így sötét, fény-árnyékok-
kal komponált képeik miatt. *Művészeti Kislexikon*, Akadémiai, Budapest, 1980, 614.

² Tóth Csaba, *A létezés dramaturgiája – Ughy István festőművész Aranykor című kiállítása kapcsán*, *Kortárs*,
2017/10, 90–92.

³ <https://www.veol.hu/kultura/helyi-kultura/ughy-miklos-festomuveszhez-a-figurativ-alkotas-all-a-legkozelebb-2344194> (letöltés: 2018. 12. 18.). Példaképe még Dürer, elsősorban annak is a grafikai életműve.

⁴ *Uo.*

⁵ *Uo.*

⁶ *Uo.*

⁷ Igen, középkori és a reneszánsz művészet ma már archaikusnak számít a modernitás globalizmusában.

